

TESTULIBURUAK AUKERAN

XABIER ISASI / LORE ERRIONDO

Euskal Curriculum Berezia Hezkuntzaren Berrikuntzan Koka-
tutako Oinarrizko Diseinu Curricularretik Eratorritako Lehen
Hezkuntzako Testuliburuaren Azterketa, honako helburu na-
gusiak dituen EHUK finantzaturiko ikerketa proiektua (UPV
096.230-HA 150/95) dugu:

- Berezko euskal curriculumara zer den definitzea.
- Lehen Hezkuntzako Euskara eta Literatura, Gaztelera eta Literatura, Ingurunearen Ezaguera eta Matematika jakintza-ar-
loetako testuliburuaren azterketa kualitatibo zein kuantitatibo
egitea.

- Testuliburuen arakaketarako prozedura bat finkatu, ikerketaz gainera irakaslegoarentzat baliagarria, fidagarria eta erabilgarria izan dadin.

- Argitaletxe desberdinetako testuliburuetan agertzen den euskal curriculumaren islada agertzea.

Horren haritik, lehenik eta behin, Hego Euskal Herriko ikastetxeetan erabili ohi diren testuliburuak zeintzuk diren jakin nahi izan dugu eta horretarako prestatutako galdeketa bat igorri genuen ikastetxe guztietara.

Hasteko, Euskal Herrian berezitasunik badago euskara berbera da, eta hezkuntza-alorrean, euskarari berari dagokio beste ezerean gaineratik *euskal hezkuntzaren* ezaugarri bereizgarria izatea.

Hori horrela, Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako *eredu elebidunetako* (A, B eta D) ikastetxeetara jo genuen. Ikastetxe guztietara, publiko zein pribatu. Gure azterketatik kanpo geratu dira Iparraldekoak eta Nafarroako G ereduak —gazte-lera hutsez—.

Bildu nahi genuen informazioa, aldeztatik aipatutako jakintza-arloetarako eskolan (Lehen Hezkuntzako 2. eta 3. zikloetan) erabiltzen diren testuliburuak buruzkoa zen; ikasleek erabili beharreko testuliburuak zeintzuk diren alegia. Horrezaz gain, testuliburuen aukeraketarako irizpideak, nork aukeratzen dituen eta gurasoen eskuartzea zein nolakoa den ere arakatu nahi izan dugu.

Nafarroan eta Euskal Autonomi Elkartearen egun Lehen Hezkuntzako 900 ikastetxe baino gehiago egonik, ezinezkoa da informazioa ikastetxez ikastetxe biltzea, eta hori dela eta hautatu genuen galdesortarekin batera atzera guri itzultzeko zigitudun gutunazala zuen eskutitza bidaltzea ikastetxe bakoitzera.

Ikus dezagun, ondoko taulan, Hego Euskal Herriko Lehen Hezkuntzako *eredu elebiduneko* (A, B edota D) ikastetxeak nola banatzen diren:

I. Taula. Hego Euskal Herriko eredu elebiduneko ikastetxeak

	PUBLIKO		PRIBATU		Guztira (%)
	Publikoak (%)	Pub. Ikast. (%)	Ikastolak (%)	Pribatuak (%)	
ARABA	66 (58,41)	14 (12,39)	8 (7,08)	25 (22,12)	113 (12,01)
BIZKAIA	207 (53,77)	15 (3,90)	29 (7,53)	134 (34,81)	385 (40,91)
GIPUZKOA	137 (47,57)	20 (6,94)	34 (11,81)	97 (33,68)	288 (30,61)
NAFARROA	133 (85,81)	—	16 (10,32)	6 (3,87)	155 (16,47)
<i>Guztira</i>	543 (57,70)	49 (5,21)	87 (9,25)	262 (27,84)	941 (100,0)

Aurreko taulan (I. Taula) bildutako ikastetxeak, bi irizpideen arabera banatu ditugu. Batetik, herrialde historikoak, horretan argi ikusten da Bizkaia eta Gipuzkoako ikastetxe-kopuruak Hego Euskal Herriko ikastetxeen ia bi herenak biltzen dituela (% 71,52). Bestetik, hezkuntza sarearen araberrako banaketa. Bigarren honetan, ohiko dikotomia publiko/pribatu ilunari ihes egin nahi izan diogu. Argiago iruditzen zaigu, *Ikastetxe Publiko*, *Publifikatutako Ikastola*, *Ikastola* eta *Ikastetxe Pribatua* kategoriak erabiltzea.

Oro har, Hego Euskal Herriko Lehen Hezkuntzako (eredu elebiduneko) ikastetxe gehienak *ikastetxe publikoak* (% 57,70) dira. *Ikastetxe Pribatuak* % 27,84 dira eta ikastolen artean, *Publifikatutako Ikastolak* eta *Ikastolak* % 14,56a biltzen dute.

Deskribapen xume eta oinarrizko honetatik eremu publikoko ikastetxeen nagusigoa argi dagoela erdiets dezakegu. Badakigu jakin ikastetxe *publikoetan* batezbesteko ikasle-kopurua urriagoa dela besteetan baino. Hala ere, testuliburuak ikastetxeetan bertan aukeratzen direnez, *Ikastetxe Publikoen* jokarera erabakiorra da, aukeraketa honek baldintzatu egiten duela ikaslego-zati handi baten curriculum. Azken buru, testuliburuaren argitaletxeen merkaturik handiena *Ikastetxe Publikoetan* dago. Beste aldetik, jakina denez, *Ikastetxe Pribatuen* artean, ikastetxearen izaerari lotutako testuliburuak erabili ohi dira. Hau da, zenbait argitaletxek, ikastetxe pribatu jakin batzuetarako argitaratzen dituzte haien testuliburuak. Horri, zenbaitek, *aukera ideologikoa* esaten dio baina egia esan, egiten diren guztiak dira aukerak.

Dena den, aurrerago helduko diogu eztabaida horri. Bien birtartean, egindako datu bilketa azaltzeari lot gataizkion. Aurreko taulan (I. Taula) agertzen diren ikastetxe guztietara gutuna bidali eta handik 20 egunetara, esandako 941 ikastetxeetatik heren batek baino gehiagok erantzun digu. Esan dezagun bide batez, euskara hutsez egin dugula bai eskutitza zein galdetara ere, horrek eragiten duela jakinik. Hala ere, Arabako ikastetxe batek bakarrik bidali digu eskutitza gazteleraz nahi zutela ihardetsiz. Alborapen horrek ez gaitu gehiegi kezkatzen; izan ere, gure interesgunea, euskal eredueta baizetzan (B eta D).

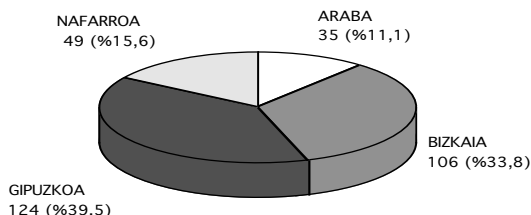
Hori horrela, ondorengo II. eta III. tauletan, bildutako erantzunen banaketa lurralde, hizkuntz eredu eta hezkuntza-sarearen arabera agertzen dizuegu. Jasotako erantzunetatik erratutakoak, helduen hezkuntza edo eskolaurrekoa soilik zutenenak eta gaizki betetako galdesortak baztertu behar izan ditugu.

II. Taula. Erantzun duten ikastetxeen banaketa lurraldearen eta hezkuntza-sarearen arabera

	PUBLIKO		PRIBATU		<i>Guztira(%)</i>	<i>Erantzun-tasa</i>
	<i>Publikoak(%)</i>	<i>Pub.Ikast.(%)</i>	<i>Ikastolak(%)</i>	<i>Pribatuak(%)</i>		
ARABA	14 (40,0)	8 (22,9)	7 (20,0)	6 (17,1)	35 (11,1)	30,97
BIZKAIA	64 (60,4)	7 (6,6)	11 (10,4)	24 (22,6)	106 (33,8)	27,53
GIPUZKOA	64 (51,6)	16 (12,9)	18 (14,5)	26 (21,0)	124 (39,5)	43,05
NAFARROA	35 (71,4)	—	12 (24,5)	2 (4,1)	49 (15,6)	31,61
<i>Guztira</i>	177 (56,4)	31 (9,9)	48 (15,3)	58 (18,5)	314 (100)	
<i>Erantz.tasa</i>	32,59	63,26	55,17	22,13	33,36	

Ikusten denez, Bizkaikoak dira urrien erantzun dutenak, gero Arabakoak. Oro har, honetan lehen esandako alborapena antzeman daiteke, herrialde euskaldunek hobeto erantzun dute alegia. Hortaz, Gipuzkoak oso ondo erantzun du, erdiak baino gehiagok. Hezkuntza-sarearen ikuspegitik berriz, sarea zenbat eta euskaldunagoa izan, erantzun-maila orduan eta hobea izan da. *Ikastetxe pribatuak* eta *Bizkaia* dira beraz okerren daudenak.

I. Sektore-diagrama. Ikastetxeen banaketa lurraldearen arabera

Aurreko sektore-diagraman herrialde bakoitzetik jasotako erantzunen kopuruak (ikastetxeka) eta dagozkien portzentaiak ikus daitezke. Irakurleak erantzun-maila eskasa izan dela pentsa badezake ere, horrelako inkestetan erantzun tasa % 19-20koa izan ohi da. Gure kasuan erantzun-maila hori herrialde guztietan gauditua izan da, ikastetxeen ardura erantzutera-koan eskertzekoa da beraz. Are gehiago, estatistikoki, populazioaren tamaina (N=941 ikastetxe) ezagutuz gure laginaren kopurua adierazgarria da nahiz zorizko lagina izan ez. Lehen aipatutako alborapenez gairi —euskarari lotutakoa—, beste zenbait egon daitekeela uste dugu. Badakigu jakin, erantzuten ez dutenen artean, zenbaiten artean behintzat, horrelako inkestetikiko aurriritzia izan ohi dela. Oso interesgarria izan zitekeen jakitea zergatik ez duten erantzun, baina, tamalez ezin diezaiokegu horri erantzun.

Jasotakoa jasota euskal eredu-tako ikastetxeen kopurua oso egokia dela erdiets dezakegu. Ikus dezagun bestela (III. taula) nola banatzen diren hizkuntza eredu desberdinak.

III. Taula. Hizkuntza eredia eta lurraldearen arabeko banaketa

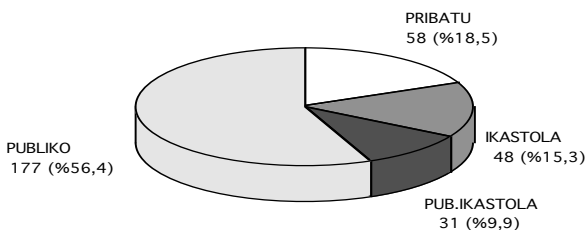
Lurraldea	A eredia	B eredia	D eredia	Guztira
ARABA (%)	16 (33,3)	16 (33,3)	16 (33,3)	48
% ²	18,4	12,6	8,2	11,8
BIZKAIA (%)	42 (27,8)	54 (35,8)	55 (36,4)	151
%	48,3	42,5	28,4	37,0
GIPUZKOA (%)	10 (6,6)	57 (37,7)	84 (55,6)	151
%	11,5	44,9	43,3	37,0
NAFARROA (%)	19 (32,8)	—	39 (67,2)	58
%	21,8	—	20,1	14,2
Guztira (%)	87 (21,3)	127 (31,1)	194 (47,5)	408

1. Eredu bakoitzak herrialdean duen pisua.

2. Herrialde bakoitzak eredu horretan duen pisua.

*Hizkuntz eredu*a ikastxeko ikaslerroari dagokio. Hau da, D ereduko 194 unitate irakurtzerakoan eredu hori 194 ikastetxetan dagoela ulertu behar dugu. Ageri denez, guk bildutako datuak hein handienez (% 47,5) eredu horri dagozkio. Egiten ditugun aipamenak eta eratorritako ondorio nagusiak eredu horri doazkio beraz. III. taula horretan herrialde bakoitzeko hizkuntz ereduaren banaketa agertuagatik berorrek ez du errealitatea zuzen isladatzen. Gogoan izan arestian aipatutako alborapena: A ereduko ikastetxekoek oso urri erantzun dutelarik bildutako datuetan errealitatean baino proportzio urriagotan agertzen dira. Dena den horrek ez du gure ikerketan ezertan eragiten *euskal eredu*en azterketa egin nahi dugu eta.

II. Sektore-diagrama. Ikastetxeak hezkuntza-sarearen arabera

Bigarren sektore-diagraman hezkuntza-sare desberdinen banaketa agertzen dugu. Ikastetxe publikoen pisua nabarmena da baina sare bakoitzak biltzen duen ikaslekoa kontuan hartzen badugu sare publikoaren pisua urritzen da.

TESTULIBURUEN AUKERAKETA

Testuliburuak *irakasleek eurek hautatzen dituzte*. Irizpide bartzuei jarraituz ala jarraitu gabe, clastroan, zikloan edo banaka irakasleak dira testuliburuak aukeratzen dituztenak. Gurasoek ikastetxeetan aitortu digutenez, ez daukate inolako eskuhartzerik testuliburuaren aukeraketan. Gehienbat zikloko edo ikasmilako irakasleei dagokie testuliburuak aukeratzea (% 67). Ikastetxeko clastroak aukeraketan duen pisua ez da espero zitekeen bezainbatekoa (% 17a). Testuliburuaren aukeraketan gurasoek parte hartzerik ez izanagatik haiei (% 49) edo gura-

soen elkarteei (% 25) dagokie irakasleek hautaturiko testuliburuak erosteak.

Testuliburuaren aukeraketarako irizpideei buruz galdetu diegunean ikastetxeen % 40k aukeraketarako irizpiderik ez dauka -tela erantzun digute. Hala ere, ikastetxe horietan, gehienetan bederen, testuliburuak badarabiltzate erabili.

Ikusten denez, testuliburuaren aukeraketa baldintza askoren menpe dago baina, batez ere, irakasleen erantzukizuna dela azpimarratuko genuke. Testuliburuaren aukeraketarako irizpideak finkatuak dituztenen artean 107 irizpide desberdin jaso ditugu. Testuliburuak erabiltzen ez dutenek, osterak, ez dute gehienetan adierazten ez erabiltzeko arrazoiak zeintzuk diren.

Eusko Jaularitzak zabaldutako *Material edo baliabide curricularrak aztertze*ko gida delako txostenetik testuliburuaren ebaluaketarako 9 irizpide-multzo atera ditugu. Honako hauek hain zuzen:

1. *Aurkezpen orokorra.*

a) *Formatoaren ezaugarriak:*

1.1. *Estetika*

1.2. *Erabilgarritasuna.*

b) *Aurkezpen eta estruktura ereduak:*

1.3. *Hiztegia, notak.*

2. *Zenbait aspektu edo eite ezagutzen.*

2.1. *Adin honetako garapen-mailara egokitua dago eta ikasleak alde aurretik dituen kontzeptu-maila -ra?*

2.2. *Testuliburuaren maila ikasleena baino: Altuagoa, Egokiagoa, Baxuagoa.*

2.3. *Motibagarria da? Ariketak, irakurgaiak, irudiak.*

2.4. *Ikaslearen lan autonomoa bultzatzen du?: Ez, Gutxi, Nahiko, Asko.*

3. *Aniztasunaren trataera.*

4. *Testuingurua/kontestualizazioa.*

4.1. *Egokia da? Gure inguruaren erreferenterik badu, ala ingurune fiktizio bat errepresentatzen da?*

4.2. *Adierazpen kulturalak: Zer motatakoak dira? Bertokoak?...*

5. *Zehar lerroak barneratuta daude?*

5.1. *Hezikidetza.*

6. *Ekintzak.*

7. *Baloratu ze neurritan baliogarria den:*

7.1. *Ikastetxeko helburuekin.*

7.2. *Ikastetxeko planteamendu metodologikoekin.*

7.3. *Ikastetxeko ICPan agertzen diren edukiekin.*

8. *Material hau uste dugu:*

8.1. *Egokia dela, kontsulta-liburu bezala.*

8.2. *Egokia dela, material osagarri bezala.*

8.3. *Egokia dela, fidagarria, ezaguna, kalitatezkoa.*

9. *Euskara.*

Aipatu bederatzi multzo horietatik 9. multzoa eta 8.3. azpi-multzoak, Eusko Jaularitzak emandakoen artean ez zeuden eta geronek sortu ditugu jasotako erantzun guztiak sailkatu ahal izateko. Jakina denez, 9 kategoria horien artean ez daude Hezkuntza Sailak adierazitako guztiak. Soilik hartu ditugu jasotako erantzunak sailkatzeko baliagarriak diren kategoriak. Izan ere, gainerakoak ez baitzaizkie egokitzen ikastetxeek adierazitako irizpideei.

Aurkeztutako irizpide-tauletan, atal nagusiak *euskararena* ezik, arestian aipatutako Hezkuntza Saileko txostenekoak dira. Berari dagozkio era berean atal bakoitzean gainmarkaturik agertzen diren irizpide eta azpisailkapenak. Gainerakoak, jaso ditugun bere horretan ekartzen dizkizuegu. Egin dugun gauza bakarra, irizpide bakoitza dagokion kategoriatan sailkatzzea izan da.

Taularen egiturari dagokionez, atalen hurrenkera erabilitako txosteneko bera izan da. Euskararen atala, amaieran jarri du-

gu beraz, irakurlea ohar dadin, irizpide-multzoak ez daudela garrantziaren arabera ordenaturik.

Irizpideekin batera, hezkuntza-sare bakoitzean ematen zaien garrantzia isladatu nahi izan dugu tauletan. Horrela, taularen eskuinaldean, hezkuntza-sareen sailkapena txertatu dugu —ikastetxe publikoak, publikatutako ikastolak, ikastolak eta ikastetxe pribatuak, hurrenez hurren—. Zutabe horietan, as-teriskoen bitartez, irizpide bakoitza neurririk handienean zein hezkuntza-sareko ikastetxeek hautatzen duten adierazi nahi izan dugu. Gogoan har, ikastetxe publikoek duten pisua dela eta, gehienetan hezkuntza-sare horrek bereganatzen dituela irizpide gehienak.

IV. Taula. Ikastetxeen erantzunetan oinarritutako irizpide-taula						
IRIZPIDEA	SAREA					
1.-AURKEZPEN OROKORRA: a) <i>Formatoaren ezaugarriak</i>	Pub	P.Ik	Ik	Pr		
• Estetika						
Atsegina	*					
• Erabilgarritasuna	*					
Berrerabilera	*					
Liburu-kopuru txikia denez ekonomikoki ondo, salneurria	*			*		
b) <i>Aurkezpen eta estruktura-eredua:</i>						
• Hiztegia, notak						
Gaien tratamendua (hiztegia, errekursoak...)	*	*				
Hiztegi egokia	*		*	*		
Barne-egitura	*					
Guztira	7	(% 6,54)	9,4	13,8	2,1	7,9
2.-ZENBAIT ASPEKTU EDO EITE EZAGUTZEN						
• Adin honetako garapen-mailara egokitua dago eta ikasleak alde aurretik dituen kontzeptu-mailara?						
Ikasleen ezaugarri eta beharrei egokituak, ikasleen erritmoarekin bat egitea	*					
Ikasleengan emaitza eta jarrera onak lortzen dituelako, ikasleen onerako direlako			*	*		
Ikasleentzat ezaguera aproposak lantzen dituen kontzeptuak				*		
Eduki esanguratsu eta baliagarriak ikasleentzat, argi eta						

ordenaturik					*
Eduki, ariketa eta aurkezpenaren arteko oreka					*
Umeen erabilpenerako adierazgarri eta ulergarria					*
IRIZPIDEA	SAREA				
	Pub	P.Ik	Ik	Pr	
Ulegarria	*				
• Testu liburuaren maila ikasleena baino: Altuagoa, Egokia, Baxuagoa					
Ikasleen maila begiratu, ikasleen aurre-ezagupenak, ikasleen kultur maila	*				
Egokitasuna	*				
Ikasmailarako egokitasuna			*		
Eduki-maila egokia	*				
Edukien zabalera				*	
• Motibagarria da? Ariketak, irakurgaiak, irudiak					
Ariketa motibagarriak eta erakargarriak izatea	*				
Testu/irudi/ekintzen erakargarritasuna, motibagarria	*				
• Ikaslegoaren lan autonomoa bultzatzen du?					
Ikasleen autonomia bultzatzea	*				
Umeak berak bakarrik edo irakaslearen laguntza gutxiengoarekin erabilgarria izan dadila	*				
Ikasle eta irakasleen lana errazten dutena	*				
Guztira	17 (% 15,89)	21	17,2	15,5	22,4
3.-ANIZTASUNAREN TRATAERA					
Aniztasuna aurrera eramatea eskaintzen duena			*		
Irekiak izatea			*		
Guztira	2 (% 1,87)	0	0	2,1	0
4.-TESTUINGURUA/KONTESTUALIZAZIOA					
• Egokia da? Gure inguruaren erreferenterik badu, ala ingurune fiktizio bat errepresentatzen da?					
Inguruarekiko hurbiltasuna, inguruneari egokitua			*		
Eskolako berezitasunetara egokituena izatea	*				
• Adierazpen kulturalak: Zer motatakoak dira? Bertokoak?					
Euskal curriculumari gehien hurbiltzen zaiona		*	*		
Euskal Herriko errealtaterako egokitzapena, euskal kultura			*		
Euskal Herriko materiala izatea			*		

Guztira	5 (% 4,67)	0,9	0	8,2	0
5.-ZEHAR LERROAK BARNERATUTA DAUDE?					
Zehar lerroen trataera arlo ezberdinetan		*		*	
IRIZPIDEA		SAREA			
		Pub	P.Ik	Ik	Pr
• Hezikidetzta					
Sexuen trataera, koedukazioa		*			
Guztira	2 (% 1,8)	2,1	3,4	2,1	1,3
6.-EKINTZAK					
Aktibitatea teoria baino		*			
Ekintza interesgarriak		*			
Jolasgai		*			
Eduki gutxikoak izatea, ez luzeegia, beste ekintza batzuk egiteko		*			
Eskaintza zabala (eduki, ariketak... eskaintzen dituenak)		*			
Kanpoko lana proposatzea		*			
Elkarlana					*
Elkarrekintza bultzatzen duena		*			
Guztira	8 (% 7,48)	5,2	0	0	5,3
7.-BALORATU ZE NEURRITAN BALIOGARRIA DEN					
• Ikastetxeko helburuekin					
Helburuen egokitasuna hiruletasun proiektuari					*
Helburuen garapena lortu, jarritako helburuekin bat etortzea, helburu eta edukien arteko egokitasuna		*			
Landu nahi diren gaien agerpena		*			
Kreatibitatea eta irudimena lantzeko egokiak					*
• Ikastetxeko planteamendu metodologikoein					
«Aprender a aprender»... aztertzea					*
«Unitaria» deritzon gure eskolatan baliogarria izatea		*			
Aprendizaia esanguratsua lortzea, «aprendizaje significativo» delakoan oinarrituta		*			
Argitasuna gaiak azaltzen, ordenatua, kontzeptu argiak		*			
Ikastetxeko oinarri metodologikoak errespetatu				*	
Diziplinartekotasuna		*			
Globalizazioa		*			
Gure lan-ohituretara hobeto egokitzen dena, gure metodologiari egokitua		*		*	

Lan egiteko estrategia eta prozedura praktikoak					*
Metodologia aktiboa eta deduktiboa, ekintzen aberastasuna, ikuspegi konstruktibistan oinarritutako metodologia izatea	*				
IRIZPIDEA	SAREA				
	Pub	P.Ik	Ik	Pr	
Metodologia bera eskaintzen dutenak, bat datozenak			*		
Metodologia induktiboa			*		
Metodologia, metodologia egokia	*				
Linea metodologiko baten beharra			*	*	
• Ikastetzeko ICPan agertzen diren edukinekin					
Alorrak eta diseinu curricular artean adostasuna					*
Ikastetzeko proiektuarekin lotura, koherentzia, baliagarritasuna, curriculumaren egokitzapena	*				
Erreformarekin bat egitea	*				
Erreformari begira liburuak argitaratu zituen lehen argitaletxea izategatik	*				
Hezkuntza-proiektuaren egokitasuna					*
Lehen hezkuntza osoan jarraipena, helburu eta edukien jarraipena zikloan zehar	*				
Ziklo berekoak argitaletxe bera, koordinaketa. Argitaletxe bera maila guztietan, liburuen jarraipena	*				
Koordinazioa, maila edo ziklo arteko lotura			*		
Testuen elkarrekiko lotura	*				
Ikasmaila guztietan egotea	*				
Lotura material guztien artean			*		
Programa koherente eta jarraia duelako					*
Proiektu baten inguruan gaiak lantzea	*		*		
Guztira	31 (% 28,97)	47,2	41,4	50,5	50
8.-MATERIAL HAU USTE DUGU,					
• Egokia dela, kontsulta-liburu bezala					
Ikasgelako «liburutegia» osatzeko balio izatea	*				
• Egokia dela, material osagarri bezala					
Material osagarria		*			
• Egokia dela, fidagarria, ezaguna, kalitatezkoa					
Argitaletxea etxekoa delako					*
Argitaletxea lehenik ezaguna delako		*	*		

Ikastolen Konfederazioak egina delako					*
Aurreko irakasleak aukeraturiko testuak (oraingoak ordeztuko dira)	*				
Aurreko urtean egokiak izan diren liburuak mantenduz	*				
IRIZPIDEA	SAREA				
	Pub	P.Ik	Ik	Pr	
Aurretik esperientzia onak zeudelako maila batzuetan, alde aurretik izandako esperientzia	*		*		
Betidanik hartu dira				*	
Egilearen urtetako lan baten esperientziaren ondorioz	*				
Formakuntza-lanetan jorratutakoak txertatzen dituztenak			*		
Irakasleari gustatzea	*				
Kalitate didaktikoa				*	
Liburuaren «azterketa» baten ondorioz egindakoa, argitaletxearen ebaluaketa egin ondoren	*				
Onenak				*	
Pedagogikoki eta teknikoki onak				*	
Testu-sortzaileekin elkarlanean aritzen garelako			*		
Guztira	17 (% 15,89)	3,9	6,9	7,2	7,9
9.-EUSKARA					
D ereduak izatea	*				
Ematen den eredurako prestatuak	*				
Euskalkia (bizkaiera)			*		
Euskara	*				
Euskararen erabilpen egokia			*		
Euskararen trataera	*				
Euskaraz egotea			*		
Euskaraz izaterakoan, ez dago horrenbeste aukerarik	*				
Euskaraz eta erdaraz egotea bi eruedetan testu bera erabiltzeko	*				
Ez dago beste editorialik bizkaieraz			*		
Gure hizkuntz eredura egokituak			*		
Hizkuntza		*			
Hizkuntz eredia	*				
Hizkuntza-maila (itzulpena ez izatea), euskara-maila	*				
Hizkuntza-maila, euskara-mailaren egokitasuna, euskara-maila ulergarria	*				

Hizkuntzaren (euskara) erraztasuna		*		*
Hizkuntzaren trataera			*	
Testuliburua euskaraz egotea				*
Guztira	18 (% 16,8)	10,3	17,2	12,4 5,3

Aurkeztutako irizpide-tauletan, atal nagusiak *euskararena* ezik, arestian aipatutako Hezkuntza Saileko txostenekoak dira. Berari dagozkio era berean atal bakoitzean gainmarkaturik agertzen diren irizpide eta azpisailkapenak. Gainerakoak, jaso ditugun bere horretan ekartzen dizkizuegu. Egin dugun gauza bakarra, irizpide bakoitza dagokion kategoriatan sailkatzea izan da.

Taularen egiturari dagokionez, atalen hurrenkera erabilitako txosteneko bera izan da. Euskararen atala, amaieran jarri dugu beraz, irakurlea ohar dadin, irizpide-multzoak ez daudela garrantziaren arabera ordenaturik.

Irizpideekin batera, hezkuntza-sare bakoitzean ematen zaien garrantzia isladatu nahi izan dugu tauletan. Horrela, taulare n eskuinaldean, hezkuntza-sareen sailkapena txertatu dugu. Zutabe horietan, asteriskoen bitartez, irizpide bakoitza neurririk handienez zein hezkuntza-sarek hautatzen duen adierazi nahi izan dugu. Gogoan har, ikastetxe publikoek duten pisua dela eta, gehienetan hezkuntza-sare horrek bereganatzen dituela irizpide gehienak.

Emandako irizpideen banaketari kasu eginez, irizpide-multzo erabakiorra testuliburuaren aukeraketarako, zazpigarrena da (*Baloratu ze neurritan baliogarria den...*). Multzo horretan, ikastetxeko helburuak, planteamendu metodologikoak eta Ikastetxeko Curriculum Proiektuari dagozkionak biltzen dira. Irakurleak ikus dezake irizpide-multzo bakoitzaren pisua, atal bakoitzaren amaieran agertzen den *Guztira* errenkadan. Hezkuntza sare bakoitzaren zutabearen, dagokion irizpide-multzoen banaketa adierazi dugu.

Horrela, orokorrean *ikastetxeko proiektua*, hezkuntza-sare guztietan aurreneko irizpide multzoa bada, hurrena, *euskara* deitutako atala dugu. Hala ere, irizpide multzoen hurrenkera ez da berdina hezkuntza-sare guztietan.

Euskal curriculumua zehatzenen islada ditzaketen irizpide-multzoak aztertuz gero —Euskara (9.a) eta Testuinguru, kontestualizazioa (4.a)—, ikastolak dira, dudarik gabe, gehien lantzen dituztenak. Alderdi horretan, ikastola eta gainerako hezkuntza-sareen arteko diferentzia nabarmena da. Halaber, ikastola hezkuntza-sarea, *aniztasunaren trataera* deitutako irizpidea darabilen bakarra da.

Aipamen berezia merezi du *euskararen* inguruko irizpideak. Izan ere batetik, ikastetxeetan benetako kezka baitago eta bestetik, ez dirudi kasu guztietan maila bereko kezka denik. Zentzuz, euskara-maila erraza eskatzen den bitartean, bestetan berriz, euskararen kalitatea da irizpide testuliburuak aukeratzekoan.

Nolanahi ere, laburbilduz, jasotako irizpideen arabera honako hauek esan ditzakegu:

- Sareak baino, ikastetxe bakoitzak aukeratzen ditu testuliburuak, bere proiektuaren arabera, ikastola hezkuntza-sareak salbu.

- Oro har, Euskal Herrian ez dago irizpide-ildo nagusirik hezkuntza-sareguztietarako. Hori nabarmen ikus daiteke testuingurua, kontestualizazioa atalari ematen zaion garrantzi urrian.

- Euskarak duen garrantzia testuliburuaren aukeraketan, gure hizkuntzaren egoeraren islada zuzena delakoan gaude. Horretan, euskalkien aipamenak, hizkuntza-mailarenak edota kalitateari buruzkoak gailendu egiten dira testuliburuak aukeratzekoan, beraien edukiaren azterketa baino.

AUKERATUTAKO TESTULIBURUAK

E redu elebiduneko ikastetxeen testuliburuaren aukera aztertu baino lehenago, arestian aipatutakoak gogorarazi nahiko genituzke. Orotara, 314 ikastetxek erantzundakoa aztertzen dugu, Lehen Hezkuntzako 2. eta 3. zikloetako Matematika, Euskara eta Literatura, Gaztelera eta Literatura eta Ingurunea-

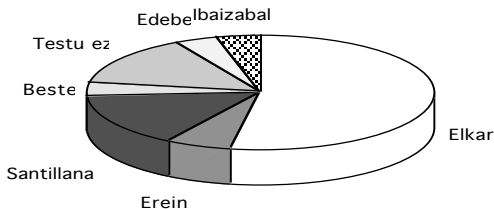
ren Ezaguera jakintza-arloetan erabiltzen diren testuliburuak zehatzago. Jakinaenez, informazioa galdesortaren bitartez jaso izan dugu. Ikastetxe bakoitzean zegokion hizkuntz ereduaren arabera esandako ziklo eta jakintza-arloetarako zeintzuk argitaletxe aukeratzen zituzten adieraztea eskatzen genien.

A, B eta D eredueta orotara 15 argitaletxe baino gehiago agertzen zaizkigu. Dena den, merkatuaren % 3 edo agerpen gutxiagoko argitaletxeak, kategoria bakar batera ekarri ditugu. Horrela, hurrengo taulan ikus daiteke nola banatzen diren argitaletxe garrantzitsuenak ereduaren arabera.

V. Taula. Argitaletxe aukeratuenak hizkuntz eredu desberdinetan

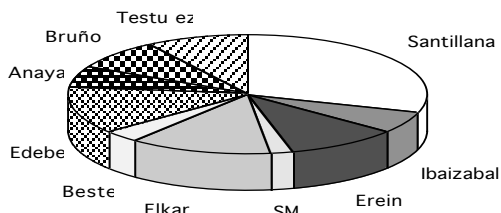
EREDUA	ARGITALETXEAK								
A	—	—	Edebé	—	—	—	Santillana	S.M.	Vives
B	Anaya	Bruño	Edebé	Elkar	Erein	Ibaizabal	Santillana	S.M.	—
D	—	—	Edebé	Elkar	Erein	Ibaizabal	Santillana	—	—

Ikusten denez, bederatzi argitaletxe dira gehienetan aukeratzen dituztenak. Bederatzi horietatik soilik bi agertzen dira eredu guztietan, Edebé (Giltza proiektua) eta Santillana (Zubia

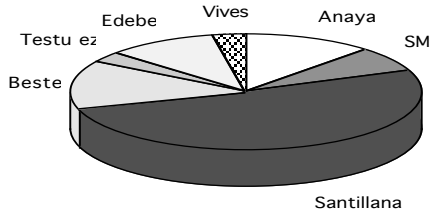

proiektua). Bederatzi argitaletxe horiek eredu desberdinetan no-

l a
bana-
tzen
diren
ikus-
teko
ja-

rraian agertzen dugu hizkuntz ereduko sektore-diagrama baina.

IV. sektore-diagrama. Argitaletxeen banaketa B eremuan

V. Sektore-diagrama. Argitaletxeen banaketa A eremuan

Bildutako datuetatik arreta handien ekarri diguna, *testuliburuak ez erabiltzeari* dagokiona da. Zenbaitek testulibururik ez erabiltzea proiektu pedagogiko berritzaileari lotu izan dio baina, ikuspegi orokorretik (estatistikotik) aztertuz gero irudia bestelakoa da: euskalduntasuna eta publikotasuna baitira faktoreadierazgarriak. Hau da, irakaskuntza zenbat eta *euskaldunagoa*, eta zenbat eta *publikoagoa* izan testuliburuak ez erabiltzeko joera areagotu egiten da. Gure aburuz, *hezkuntza-ereduari dagokiolarik*, testuliburuak ez erabiltzearen arrazoi nagusienetakoa *normalizazio eza* besterik ez da. Izan ere, ikastetxeen erantzunen arabera, testulibururik ez erabiltzea ez dagokio ikastetxe osoari; gehienetan, ikasmaila edo jakintza-alor zehatzetan ematen baita. Horrexegatik, deigarria da matematika jakintza-alorrean testulibururik ez erabiltzearen hautapeña urritu egiten dela; aurreko horrek azalarazten digu testulibururik ez erabiltzea ez dagokiola —salbuespenak salbuespen— plangintza alternatiboari. Testuliburuaren erabilerarekiko propo-

samen alternatiborik balego, testulibururik ez erabiltzea eta ordezeko materiala sortzea, hizkuntz eredu guztietan eta jakintza-
-alor orotan maila batean edo bestean agertu behar luke. Ez da horrela. Testulibururik ez erabiltzearen aldeko joera soilik *D eta B eredu*etako ikastetxe publiko, *publikatutako ikastola eta ikastoletan* ematen da, ez ostera, *A eredu*ko inongo saretan, ez publiko ezta pribatuetan ere. Sare pribatuan berriz, argitale-txeen aukeraketan hautapen trinkoenak agertzen dira ikaste-txeko.

Horrek guztiak nolabaiteko *akulturazioa* ematen dela pentsa-raz diezaguke. Izan ere, berriz diogu, Ingurunearen Ezaguera eta Euskara eta Euskal Literatura deituriko jakintza-alorretan testulibururik ez erabiltzeko joera nabarmenagoa dela Matema-tikan baino. Proiektu pedagogiko berritzailea izatekotan ez da-gokie maila berean jakintza-alor guztiei, eta ikastetxe osoari? *Ikastolak, Publikatutako Ikastolak, Publikoak eta Pribatuen* arteko desberdintasunak adierazgarriak eta ulergarriak badi-ra, nola azal daiteke hizkuntz eredu en eta ikas-arloen artean agertzen direnak sare beretsuetan? Zeri dagozkio bestela, dife-rentzia horiek?